

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken Nordisk Økumenisk Fredsgudstjeneste i Moss 17.8.2014

Tekst: Matt 5,1-10

«Soldatene hvilte en kort stund ved Eidskog kirke, og da ble Johan deltager i de skjærende og fryktelige scener som krigen medfører. Det kom bondekjerrer med sårede og ille tilredte til kirken, der det var leger som tok seg av dem. De døde og levende lå om hverandre i hauger på vognene.» Det er Karsten Alnæs som i sin bok om 1814 på denne måten gjengir den 20-årige major Jens Hjort sitt møte med krigens virkelighet i områdene rundt Kongsvinger i augustdagene i 1814. Det var en krig mellom broderfolk som var vel kjent med handel og kommunikasjon og slektskapsbånd over grensen. Men denne sommeren for 200 år siden var de i en blodig og krevende krig med hverandre om Norges fremtid som selvstendig nasjon.

Dette var neppe soldatenes krig, verken på norsk eller svensk side. Selv i den fremtidsrettede norske grunnloven hadde ikke flertallet av soldatene stemmerett, eiendomsløse som de var. Johan Månsson, en svensk 21-årig menig soldat fra Värmland, gift med norske Maren, setter ord på det som sikkert mange norske fotsoldater også følte: «Det må vel bli et dommedagsdunder når alle disse kanonene begynner å spille. Passer det ikke mye bedre at svenske og norske kanoner ble ført sammen for å skyte på en felles fiende i stedet for å skyte på hverandre!»

200 år senere er vi deltagere i skjærende og fryktelig scener fra krigene i Gaza, Syria, Sør-Sudan og ikke minst Irak. Urettferdighet, lidelse og død formidles rett inn i stuene våre fra de mange nyhetskanalene og sosiale mediene. Vi kan ikke flykte fra bildene som viser oss hva mennesker er i stand til å gjøre med hverandre og hva de som har makten over våpen, ideologi og økonomiske ressurser klarer å få andre til å utføre.

De fleste voldelige konflikter i dag er broderkriger, det er konflikter mellom folkegrupper som har levd sammen og samvirket med hverandre i århundrer. Ikke minst gjelder dette

konfliktene i Europa, Midt-Østen og Afrika. Mest ekstremt ser vi dette nå i Syria og Nord-Irak der årtusen gamle naboskap rives opp og ødelegges med den mest ekstreme voldsanvendelse.

I mange av disse konfliktene påberoper begge sider seg å kjempe for den sanne religionen og den religiøse kulturens interesser. Johan Månssons undring fra augustdagene i 1814 etter offiserenes morgenbønn er sannelig aktuell også i vår tid: «Jeg undrer meg på hvordan Vår Herre lytter til slike bønner når de kommer fra to hold, som har til hensikt å drepe hverandre».

Tekstene vi har lest fra Bibelen i denne gudstjenesten tegner Guds visjon for menneskene. De gir oss et glimt inn i Guds fremtid. Det er en fremtid der Gud er alt i alle og skapelsens kjærlighetshandlinger igjen råder grunnen alene - til hele skaperverkets beste.

Guds fremtidsvisjon gir oss retning for våre liv og hva vi skal be og arbeide for her i tiden. For det er ikke slik at Gud sitter godt tilbakelent i en høy himmel og observerer menneskehistoriens skjeve gang inntil en ny skaperakt gjenoppretter salighetens rike der det ikke lenger skal være tårer som tørres og døden ikke skal være mer. Gud er en Gud som involverer seg i våre liv hele tiden. I Jesus viste Gud oss hvordan denne involveringen tar form i våre liv og vår historie. Når vi undrer oss på hvordan Gud er, gir fortellingene om Jesu fødsel, liv, død og oppstandelse nøkkelen til å kjenne Gud og forstå de andre tekstene og fortellingene om Gud i Bibelen og i historien.

Saligprisningene viser oss at Guds rike bryter frem mellom oss helt andre steder enn der makten og det perfekte råder grunnen. Jesus forteller oss at Guds fremtid bryter igjennom i fattige, sørgende, sultne, fremmede, sårede og forfulgte. Hos dem er Gud til stede.

Salighet på jord er derfor kjærlighetens helbredelseshandlinger. De utfolder seg midt i blant oss like åpenbart som ondskap og ødeleggelse - for dem som vil se. Kjærlighetens helbredelseshandlinger trøster de som sørger, metter dem som er sultne og tørste, søker Guds visdom i Bibel, bønn og sakramenter, skaper fred for alle og vandrer sammen med de forfulgte. Salighetens rike åpenbarer seg ikke i himmelens skyer og i uforklarlige hendelser, men mellom oss når kjærlighetens kraft overviner maktbegjær, voldsmenn og lidelse.

I vår søken etter veiledning for våre liv, er det derfor i fortellinger der kjærlighet og helbredelse bryter igjennom, vi kan finne sporene fra Guds fremtid, også i fortellingene fra 1814:

Under slaget ved Skotterud forbandt attenårige Anna Kubliksætras soldatenes sår og kjørte de sårede vekk i en møkkakjerre trukket av en gammel, grå merr. Karsten Alnæs forteller: «Da slaget raste, lå hun bak en trelegg i nærheten av slagtummelen, og ventet på at noen skulle bli såret. Da flerret en blykule hårfestet hennes og lagde et sårmerke hun bar resten av livet. Like etter kom sykebærerne med en soldat som hadde fått benet skutt vekk like til låret. Og Anna dro av sted på tross av at blodet rant nedover ansiktet hennes og fikk kjørt den sårede til feltsykehuset i Kongsvinger».

Anna Kubliksætras – barmhjertigheten og trøsterens sendebud midt i volden.

Krisen i 1814 kunne ha utviklet seg til en svært blodig og langvarig konflikt dersom generalene og politikerne på begge sider hadde fått virkeliggjøre sine ønsker om en ærerik strid, koste hva det koste ville av lidelser for folk og land. Men de fikk ikke viljen sin. Gjennom utrettelig skytteltrafikk på hesteryggen i Østfold av prost Hount i Halden og handelsmannen Tank, ble kronprins Carl Johan og kong Christian Fredrik enige om forhandlinger og våpenhvile. De la med det grunnlaget for 200 år med fred mellom de nordiske broderlandene. Prosessen ble gjennomført i løpet av en ukes tid. Den fremstår i ettertid som en modell for hvordan fred kan sikres når hensynet til mennesker og en felles fremtid overvinner makten og voldens selvrettferdighet.

Salighetens fremtid brøt igjennom her i Mossetraktene disse augustdagene for 200 år siden fordi noen valgte å skape fred i stedet for å fortsette krigen.

Så er vi alle invitert til å ta del i kjærlighetens strid i en verden som trenger trøst, barmhjertighet, rettferdighet og fred. Det er slike bønner Vår Herre lytter til og slike handlinger som gir glimt av salighetens orden, inntil den dagen da Gud selv gjenoppretter hele skapelsen.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.